

14

”הסטה” בת שש-עשרה*

דונלד ו' ויניקוט

הקדמת העורכים

לפנינו פרק 11 מתוך ספרו של ויניקוט *Consultations in Child Psychiatry* שהופיע בשנת פטירתו, 1971. הקדמה רחבה לספר אפשר למצוא **בתקשורת טיפולית עם ילדים** (2002).

ברצוננו להדגיש כאן את העבודה המיוחדת של ויניקוט עם מתבגרת. הסטה, נערה מבריקה בת 16, ”חולה” כבר שנתיים, אינה מתפקדת בבית הספר, השמינה, ואינה אוהבת את עצמה. במונחים של לאופר ולאופר, היא סובלת מעצירה התפתחותית, מאז הווסת הראשונה. בעבר ניסו לטפל בה בקהילה אבל ללא תועלת. במהלך פגישת ”קונסולטציה טיפולית”, ויניקוט מאפשר לה להיות בקשר עם הפרעתה, ובכך להיות מסוגלת בהמשך לעשות שימוש מועיל במטפליה.

הכיצד? כמו בכל המקרים המוצגים בספר זה, ויניקוט הציע לשחק בשרבוטים (squiggles) עם הסטה. נוצרה אווירה של משחק (playfulness) באופן שהנסיגה הכרוכה בפעולת המשחק לא איימה על בגרותה. כך היא יכלה לגעת בחלקים ילדיים ולא-מודעים מבלי לאבד את התפתחותה המתקדמת.

נעיר כאן מספר הערות על תהליך הראיון.

ויניקוט ראה בהסטה אדם מורכב מתחילת הראיון. הוא ראה גם את ה”חולי” וגם את התמודדותה עמו, גם את כוחותיה ואת יצירתיותה וגם הרבה תכנים אפשריים שמעסיקים אותה.

ויניקוט האנליטיקאי מופיע כאן כרב-אומן דווקא ב”לא לראות”, כלומר לא לאלץ את הסטה ”לראות” מה שעוד לא יכלה לעשות עמו שימוש. מצב כזה מאפשר תקשורת לא-מודעת יותר מלאה, ודיבור מתוך המודע היה רק קוטע תקשורת כזו. רגעים כאלה חשובים ביותר בתקשורת עם מתבגרים. כשילדים אינם רואים, הם באמת לא רואים. מתבגרים רואים ולא רואים. לפעמים על המטפל לאפשר להם מצב זה, ולהחזיק בתוך עצמו את

* D. W. Winnicott (1971). *Therapeutic Consultations in Child Psychiatry*. New York: Basic Books, Ch. 11.

המשאלות שלו לראות ולהראות, ואת תהיותיו לגבי אי-הראייה של המתבגר. ויניקוט משתמש בטכניקת השרבוטים על-מנת לאפשר התחברות פנימית עם חומרים של חלומות. עם הסטה המתבגרת, ניתן לומר שזה מתאפשר רק כאשר גם המטפל מתקרב לאותו רובד בתוך עצמו. המתבגר יכול לסמוך על המטפל המצוי בתחום המעבר של עצמו ויכול לנוע בין פנטזיה לבין מציאות באופן בטוח.

זו היא הזמנה גם לקורא. החוויה של הקריאה בפרק זה דומה לחוויה של הקשבה לחלום. הקורא מוזמן להחזיק את התהליך כולו ובהמשך לתהות גם על כל פרטיו. ויניקוט החושף את עולמו הפנימי מזמין תהליך הדדי עם הקורא – לאסוציאציות שלו, לפנטזיות שלו ולהתבגרות האישית שלו.

המאמר

מקרה זה מספק דוגמה נוספת של תקשורת מהסוג ששייך באופן ספציפי לריאיון המקצועי. העבודה שהנערה ואני עשינו יחדיו לא סילקה לגמרי את הסימפטומטולוגיה שלה. מה שבכל-זאת קרה הוא שההורים ורופא המשפחה, שהיה אחראי באופן פעיל למקרה שלה, חשו שבעקבות פגישת-הייעוץ הם נמצאים כעת, סוף כל סוף, בעמדה שמאפשרת להם לעשות מה שהרגישו כי הם צריכים לעשות. קודם לכן נכשלו מאמציהם עקב אי-יכולתה של הנערה לקבל את העובדה שהיא חולה. אחרי פגישת-הייעוץ נראָה כי היא רוצה – כמו גם צריכה – עזרה. היא חדלה מקביעתה הנחרצת והלא-מבוססת שביכולתה לנהל את ענייניה, ונהפכה לילדותית למדי; ניתן אולי לומר שאף שהייתה בת שש-עשרה, היא הייתה כילדה בת שמונה. ההורים הצליחו למצוא בחורה שתשמש לה חונכת (mental nurse), מישהי שלא הוכשרה לחונכות (mental nursing) אך הייתה בעלת הבנה טבעית וסובלנות, ותוכנית זו פעלה היטב משום שהסטה הצליחה כעת להרשות לעצמה להיות אדם חולה. עם זה, היא המשיכה לעמוד על כך שרופאיה למיניהם הינם חברים.

מאז קיימתי עוד כמה ראיונות עם הנערה, ואני מוצא שהיא ממשיכה להשתמש בי בצורה מיוחדת כמישהו שזמין לפי דרישה. בינתיים היא תלויה מאוד בהוריה וברופא המשפחה שלה. עתידו של מקרה זה אינו ברור עדיין, אך הייעוץ הטיפולי שאני עומד לתאר כאן חולל שינוי משמעותי בסיטואציה הכוללת.

הסטה הינה השלישית מבין ארבעה ילדים, במשפחה שבה ההורים לא נפרדו. אציג כעת את המקרה לפרטיו, וברצוני לשאת אתכם עימי לאורך פגישת-הייעוץ הטיפולית. כל מה שידעתי על מקרה זה נגזר ממכתב שקיבלתי מרופא המשפחה שלה. הבעיה העיקרית הייתה שהסטה, בת השש-עשרה כעת, הייתה עצבנית למן הווסת הראשונה שלה, שהופיעה כאשר הייתה בת ארבע-עשרה. באותו זמן היו היחסים בין ההורים במצב של משבר, אך משבר זה בבית יושב מאז.

בגיל חמש-עשרה סבלה קסטה מנדודי-שינה, גילתה רגישות-יתר ביחס למה שאחרים חושבים עליה, וחשה בלתי-מוצלחת הן בבית-הספר והן בחייה האישיים. היא פחדה שהיא לסבית. כעת החלו להופיע חריגויות פסיכיאטריות בשלבים, כאשר כל שלב נפתר לכאורה או נהפך לשלב אחר. מבחינה קלינית היה אפשר להבחין בתנודה מאנית-דפרסיבית. היא עצמה טענה שהכל בסדר אצלה.

בגיל שש-עשרה החמיר מצבה עד-מאוד, והופיעו סימפטומים מוזרים. נוצר אף חשש שהיא תתאבד. היא סירבה לאשפוז. היא טופלה בבית, איבדה בהדרגה את העוינות הכללית שלה והשמינה; הייתה הרגשה שהיא מתנהגת כאילו היא ילדה בת עשר, עושה פרצופים ומדברת אל אנשים שאינם נוכחים בחדר. מנת-המשכל שלה הוערכה כבר קודם לכן כ-130.

קסטה ואמה היו ידידותיות, ולאחר דקות אחדות שבהן דיברנו יחדיו שלושתנו על המשפחה, החליטה האם לצאת לטיול רגלי קצר באיזור. נשארתי בחדר עם נערה מלאה למדי בת שש-עשרה, מועדת לעוינות ומגונדרת מעט בלבושה, כך שנוצר רושם כאילו נאמר לה ללבוש את מיטב בגדיה מכיוון שהיא עומדת לפגוש את הרופא.

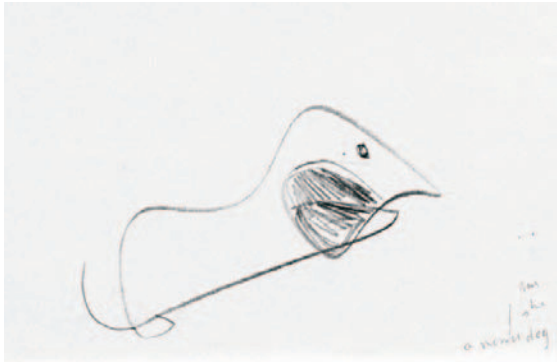
היה זה יום חם מאוד. זה לא כבר הסתיימה חופשתי, ולא היה לי מצב-רוח לעבוד; אמרתי לה משהו על זה, והדבר התאים לה לגמרי. היא דיברה מעט על עצמה. יש איזושהי בעיה עם בית-הספר, והיא אמרה שייטכן שהיא תצטרך לעבור. מתברר שהיא לא ניגשה לבחינה, ובכל מקרה יש להניח שהייתה נכשלת כי היא לא למדה כלל. זה היה המירב שאליו הצלחתי להגיע בכל הנוגע לתיאור של משהו חריג. עמדתה של קסטה הייתה נחושה. היא עצמה בסדר ונורמלית לגמרי; הבעיה היחידה היא שיש לה "הורים לא-נורמליים". היא אמרה לי שהבעיות קשורות לאימא ואבא שלה. היא אמרה: "אם הם היו עוזבים אותי לנפשי, הכל היה בסדר." ואז הוסיפה: "הייתה תקופה שבה אבא ואימא לא הסתדרו כל-כך ביחד, כשהייתי בת שלוש-עשרה או שתים-עשרה, אבל הבעיה העיקרית הייתה כשהייתי בת ארבע-עשרה, כשהיה לי דיכאון די חמור." התיאוריה שלפיה היא הייתה חולה באותה תקופה בגלל הווסת לא עשתה עליה רושם.

הכל נעשה קל יותר כאשר התיישבנו למשחק השרבוטים. היא שיחקה את המשחק הזה עם אחד הבנים בכפר. היא אוהבת את איזור הכפר, ושונאת לחזור ללונדון. מרגע שהתחלנו את משחק השרבוטים היה ברור שהיא מסוגלת להתמסר למשימה ברצינות אם היא מתעניינת בה.

ברצוני לציין שוב, כתזכורת, שמשחק השרבוטים אינו החלק המהותי של הריאיון. הוא פשוט חלק מהטכניקה שאימצתי, ויתרוננו בכך שהוא מספק רשימת סימנים משלו, וכך מסייע בשחזור

הדברים לשם הצגתם.

(1) שרבוט שלי. בהתחלה לא הצליחה
הסטה לראות בזה שום דבר, אבל
אמרה: "זה ייקח קצת זמן", ועבדה
על השרבוט, ועד-מהרה הפיקה
עכבר או עכבר-כלב.

(1)

ניתן לראות שעל רבים מהאיורים יש הערות של הסטה. את ההערות הללו היא הוסיפה בכתב
ממש בסוף הפגישה, כאשר ביקשה לעבור על סדרת האיורים כולה כדי להבהיר לעצמה את
הנושא של כל אחד מהם.

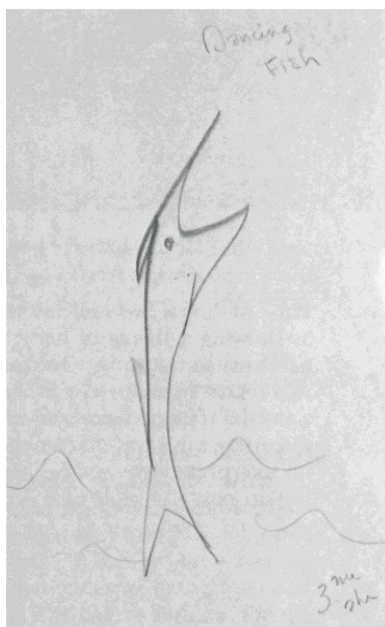
היה זה משמעותי שהסטה התמסרה למשימה וגילתה עניין ותחושת נוחות בקשר שלה עימי.
היא הייתה מסוגלת לעבוד.

(2)

(2) שרבוט שלה, שנעשה בשני שלבים – תנועה מעגלית
והוספה של צורת V. הפכתי את השרבוט לילדה
שצורחת "הצילו!" (Help!), מה שהוביל אותנו
לשיחה קצרה על להקת "החיפושיות".

רעיון זה בא מתוכי, ולא נרמז בשום צורה מהשרבוט
שלה. בעבודה זו אני מרשה לעצמי חופש להיות ספונטני
ואימפולסיבי. דבר זה אינו מפריע לתהליך אצל הילד.
הקורא רשאי להעלות השערות כרצונו ביחס למה שהניע

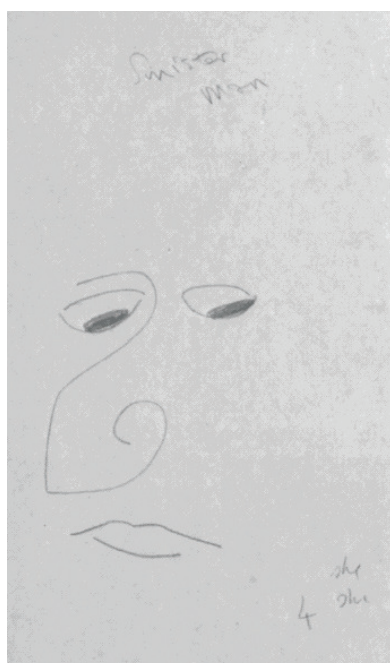

(3)

אותי מתוכי להשתמש בתימה הזאת.

(3) שרבוט שלי, שאותו הפכה לדג שמזנק החוצה מתוך הים. בסופו של דבר היא העניקה לאיור את הכותרת "דג רוקד".

איור זה העיד כי הסטה מסוגלת לשחק בצורה יצירתית ומלאת דמיון. היא השתמשה בקו החזק של השרבוט שלי על-מנת להעניק כוח לדג. ניתן לדבר על זה במונחים של "תמיכת אגו", שעלולה כמובן להיות מוגזמת. איור זה גרם לי תחושה של הסטה יש אומץ מהסוג שיאפשר לה, עם הזמן, להשתמש בחוויותיה האינסטינקטואליות במקום להיבהל מהן.

(4)

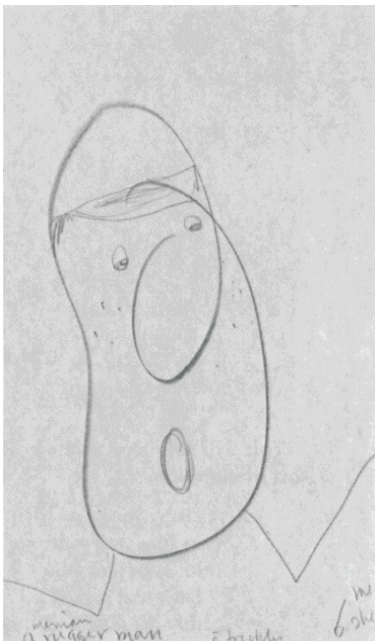
(4) שרבוט שלה, שאותו ראתה היא עצמה כפנים. מאוחר יותר היא העניקה לו את הכותרת "גבר מרושע".

איור זה היה כולו פרי עבודתה שלה, ועל-כן הוא חשוב כמציג תימה משלה. ייתכן שאני התגליתי לה כגבר מרושע. ניתן לחשוב במונחים של אב כדמות מינית, או לחלופין, כגבר עם כוונות רעות; לדוגמה, רופא המנסה להשפיע עליה בשם ההורים, כלומר, לרפא אותה בדרך שתאיים על האינדיווידואליות שלה. לא נתתי כל פירוש, ובדרך זו אפשרתי לכל המשמעויות השונות להתקיים זו לצד זו.

(5)

(5) שרבוט שלה, שאותו הפכתי לטלפון. היא ואני בילינו יחד במשחק, וחשתי שאנחנו מרגישים נוח. בנקודה מסוימת אמרתי, כאילו היינו קצת שובבים, "אני מתאר לעצמי שאימא שלך חושבת שאנחנו עובדים!"

(6)

(6) שרבוט שלי, שאותו הפכה ל"איש-כדור-ורגבי עם נמשים"; מאוחר יותר היא הוסיפה "אמריקאי". היא התמידה עם הרעיון של גבר, והפעם הרשתה קומיות ולעג.

בנקודה זו שאלתי אותה אם הייתה בוחרת להיות בן או בת. בעיה זו הייתה מוכרת לה, והיא דיברה עליה בצורה פילוסופית למדי, כשהבסיס לטיעונה היה שאנשים אוהבים להיות מה שהם. דבר זה השאיר את רעיון הפנטזיה פתוח, והיא אמרה לי: "מה אתה היית מעדיף להיות?" אמרתי: "ובכן, ככה זה גם לגביי; אני זכר ואני אוהב להיות כזה, אבל אני יודע מה פירוש לחשוב לפי הדרך האחרת" – וכולי וכולי.

כאן תוכלו לראות שוב כיצד אני מסגיר את עצמי בצורה חופשית בסוג זה של ריאיון.

(7)

(7) שרבוט שלה. היא ידעה כמו מה זה נראה לה, אך רצתה לאפשר לי לפענח את השרבוט בדרך שלי. לבסוף ניסיתי לצייר את הרעיון שלה. היה זה דינוזאור תינוק. "הוא מטופש." מאוחר יותר היא כינתה אותו סיריל. היא הייתה באמת מרוצה מאוד מהאיור הזה, וחשבה שהוא אולי הטוב ביותר

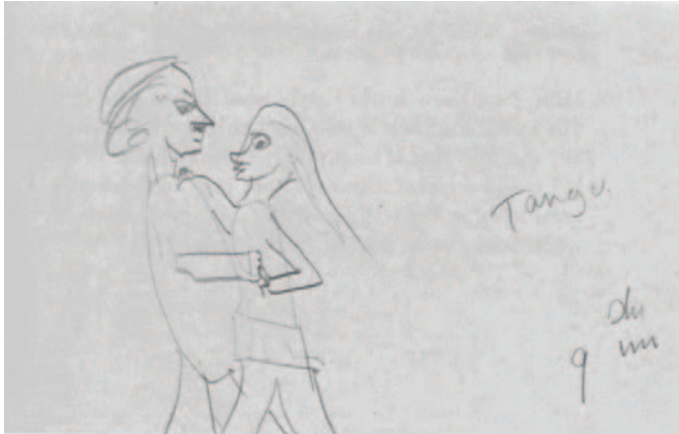
שיצא לנו לעשות. כאן שוב ניתן לראות פנטזיה על זכרים ואולי קנאת פין, אך שוב לא פירשתי מכיוון שלא רציתי לכבול את התקשורת לסמליות מסוימת.

(8)

(8) שרבוט שלי, שאותו הפכה בצורה מלאה דמיון ל"ג'ק ושיח האפונים". מאוחר יותר היא הוסיפה לג'ק, וממש בסוף הפגישה היא חזרה אל האיור והוסיפה את האפונים.

ניתן לומר שהסטה נעשתה פעילה בביטוי היצירתי שלה, דבר שבת יכולה לעשות באותה מידה כמו בן. אין צורך בפין. היא העניקה לבן הישג זכרי – טיפוס על שיח האפונים, ואולי העמידה אותו בסוף בחזרה במקומו על-ידי הדגשת ההיבט הקדם-גניטלי או האוראלי של התימה (הוספת הפה והאפונים). לא פירשתי דבר.

(9)

(9) שרבוט שלה, שוב בשני שלבים. הפכתי אותו לבן ובת שנמצאים ביחד. היא סברה שהאיור "טוב מאוד", ובסוף העניקה לו את הכותרת "טנגו".

ניתן לומר שהתימה שלי הייתה מעין פירוש – הערה על אופיו הכפול של השרבוט שלה.

(10)

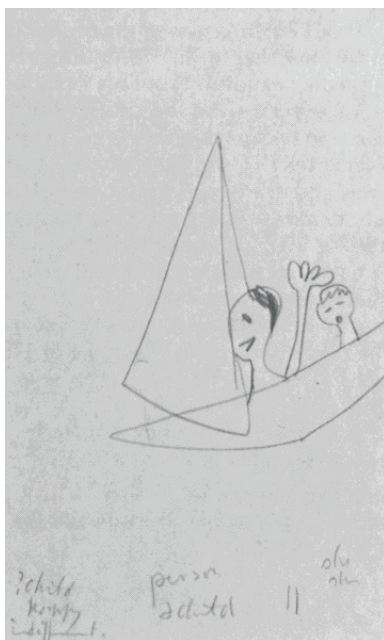
(10) שרבוט שלי. היא ידעה מייד מה היא רוצה לעשות ממנו, והפכה אותו לתלמידת בית-ספר עם כובע. לבסוף אמרה שהאיור יכול להיות היא עצמה, וכאשר הסתכלתי עליו, ראיתי שהוא אכן דיוקן עצמי טוב למדי. נדהמתי מהדרך שבה השגנו יחדיו, כך או אחרת, דיוקן של נערה זו.

ברגע מסוים אמרה הסטה שהיא אוהבת נורא את אחת התמונות שהיו תלויות על הקיר, ולפיכך עשינו סיור בחדר ובחנו את כל התמונות. אין ספק שהיא מוכשרת בציור. כמה מהקווים המעוגלים שציירה היו ללא ספק יפים מאוד. מנקודת-המבט שלי היה קשר בין אותם קווים מעוגלים לבין חמוקי גופה, בהתחשב בעובדה שהיא בחורה גדולה ומלאה מאוד אך לא באמת שמנה. חשתי שהיא ערה לעצמי הפיזי שלה בדרך טבעית למדי ובצורה שהצביעה על קבלה עצמית.

ניתן לראות כאן את המשחק עם הכובע כחלק מקבלתה של הסטה את עצמה כבת, וכפיחות של קנאת הפין שלה לכלל שעשוע עם כובעים וסמלים אחרים של האיבר הזכרי. סמלים אלה מופיעים באופן טבעי בלבושן של נשים ובקנייניהן האינטלקטואליים ובאלף הדרכים המאותות לבנים ולגברים שהתימה של קנאת הפין נהפכת לדבר שהבת מסוגלת להשתלט עליו, בד בבד עם גילוייה המלא את השימוש שהאישה עושה בגופה ובאישיותה הנשיים.

בנקודה זו חשתי שאני משתכנע בדבר יכולתה של הקסטה לקבל את הבשילה המינית ולגדול להיות אישה בוגרת.

היא חושבת שהיא תהיה אולי גננת. היא יכולה כמובן לנסות להיות שחקנית, אבל קשה לה להאמין שזה יוביל למשהו.

(11)

(11) שרבוט שלה. שמתי-לב שברבים משרבוטיה הייתה תנועה דו-שלבית, ותהיתי אם ניתן לעשות בזה שימוש. בעודי מהרהר ברעיון זה התמהמהתי, והקסטה הציעה שנכניס למשחק את החוק הבא: אם אחד מאיתנו אינו מצליח להפוך את השרבוט של האחר למשהו, הוא מעמיד את האתגר בפני האחר, וכעת זו אחריותו של האחר להפוך את זה למשהו. אז העמדתי את האתגר בפניה, והיא הפכה את השרבוט הדו-שלבי שלה לאיש עם ילד בסירה. "ברור שהאיש שמח אבל הילד אדיש."

איור זה היה שוב כולו פרי עבודתה שלה, ולפיכך התימה הינה משמעותית. ידעתי שיש כאן תמונה של היבט חשוב כלשהו ביחסה של הקסטה אל אמה – האם מאושרת ואינה זקוקה לאיש מלבדה, והקסטה מרגישה זנוחה ובודדה. הייתה זו ככל הנראה הערה על המשחק, שכן במשחק חשה הקסטה מעורבת, כך שהיה ניתן לומר עליה ועליי שאנו משחקים יחדיו, כשלכל אחד מאיתנו

ניתנת הזדמנות להיות יצירתי. אלה התנאים שאליהם התייחסתי במאמרי על משחק בטיפול (Winnicott, 1968), שבו טענתי כי "הפסיכותרפיה נעשית באיזור החפיפה שבין המשחק של המטופל והמשחק של המטפל".

(12)

(12) שרבוט שלה. היה זה שרבוט נוסף עם אותו איור דו-שלבי מכוון למדי – האחד מחודד והאחר מעוגל. הפכתי אותו לנערה שמתנגבת לאחר רחצה. היא הייתה מרוצה מאוד מן האיור ולבסוף העניקה לו את הכותרת "גברת בפלימות", שם ידעה שביליתי את חופשתי. היא סברה שזה ציור טוב מאוד.

בנקודה מסוימת ניסיתי להגיע לרובד עמוק יותר ושאלתי אותה על חלומות. אם אני משכיל לבחור את הרגע הנכון, שבו הילד כבר הגיע לפנטזיה בעלת איכות אישית מאוד, אני מוצא בדרך-כלל שהילד להוט לתקשר חלומות אחדים, לעיתים חלום "שחלמתי אתמול בלילה", כמו מתוך הכנה לקראת פגישת-הייעוץ. אם כן, דיברנו כאן קצת על חלומות.

חלום אחד מצחיק: היא עשתה בחינות-בגרות יחד עם ג'ימי. במקום תאים עם מחיצות היו שם שולחנות עם שמות כגון "רוסטביף" ו"ביצי בקלה". היא ניגשה כנראה לשולחן הלא-נכון.

בחלום אחר היו לה שני אבות תאומים.

בחלום שלישי התרסק מטוס. "חלומות תעופה פסקו לצערי כי הבנתי פתאום שאני לא יכולה לעוף."

דיברנו קצת על כמה זה חבל שהיא לא יכולה לעוף באמת, ובכך העלנו למעשה את כל הנושא של עקרון המציאות ומאפייניו המשעממים בהשוואה לחופש הגלום בחלום.

היא אמרה שהיא נזכרה בחלומות התעופה כאשר דיברה עם אביה על ציפורים, כך שהיה רגע ממשי של התפכחות מאשליה ברגע מסוים שבו הייתה בחברת אביה.

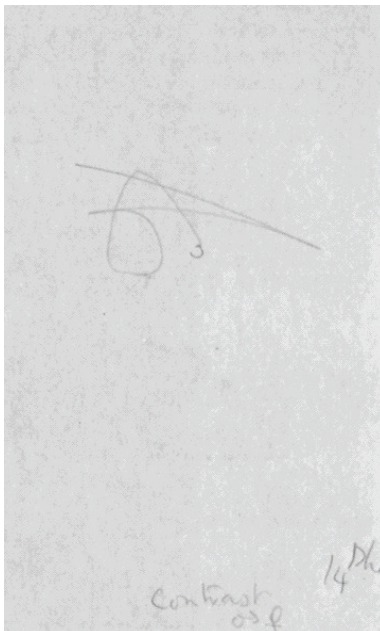
ציינתי לעצמי את העובדה שהיא השלימה, אם גם בקושי, עם הפיצול הקיים בין החלום לבין עולם המציאות. לא פירשתי נושאים אלה ואף לא התייחסתי אליהם.

(13)

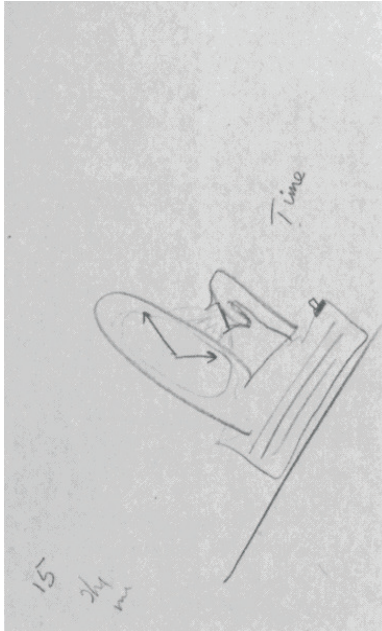
(13) שרבוט שלי, שאותו הפכה להרפו מרקס. היא חיבבה אותו מאוד, ופעם אף חשה הזדהות איתו. הוא מת כבר, אך כתב ספר שנקרא "שיחות הרפו". לא היה לו כמעט שיער אך הוא חבש תמיד את הפיאה המתולתלת הזאת.

כאן, אם כן, היא הרשתה לעצמה הזדהות זכרית, בהפיקה ערך מהצלחתו, חביבותו וילדותיותו של הרפו; כמו-כן, הפיאה של הרפו והיותו אילם סיפקו צידה לשרידים של תחושת אי-המוצלחות שלה מהשלב הפאלי, בעיה שהתגלתה גם בלימודיה חרף האינטליגנציה הגבוהה שלה.

(14)

(14) שרבוט שלה. היה זה עוד אחד מסדרת השרבוטים עם שני השלבים. אמרתי רק: "בואי נעזוב את זה ככה. זה נראה לי כמו היסוד הזכרי והיסוד הנקבי." היא הבינה את כוונתי ושמחה לעזוב את זה. היא אמרה שנעניק לאיור את הכותרת "ניגוד".

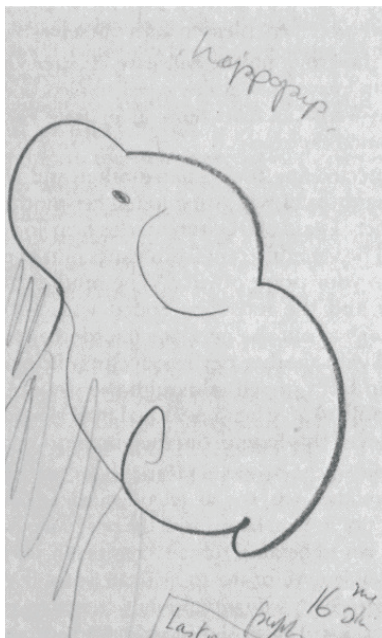
(15)

(15) שרבוט שלה – עוד שרבוט דו-שלבי, שאותו הפכתי די מהר לשעון עם מנורה ששמים ליד המיטה. היא הייתה מרוצה מאוד שהצלחתי לעשות משהו מהשרבוט הזה. לבסוף היא העניקה לו את הכותרת "זמן".

אם תשאלו אותי כיצד הגיע לכאן השעון הזה, הייתי אומר ששנינו כאחד חשבנו שעוד מעט בוודאי יגיע הזמן לסיים. אך עסקנו גם בגורם הזמן שאותו חש המתבגר כביטוי מרכזי של עקרון המציאות. כפי שאמרתי במקום אחר, "התרופה היחידה להתבגרות היא הזמן החולף" (Winnicott, 1965).

התקרבנו כעת אל הסוף של מה שיכולנו לעשות יחד. היא שאלה אותי אם אני מכיר כל מיני אנשים שהיא מכירה. אמרתי לה שחלק מהם אני אכן מכיר, ודיברנו עליהם. העולם מלא באנשים נחמדים למדי, אך יש שלושה בלתי-נסבלים: שני ההורים שלה והרופא שפגשה ביחידה למתבגרים. האחרון נראה בהתחלה בסדר, אבל אז היא הלכה לשם והוא החזיק אותה שעה כל פעם מבלי שמי מהם יאמר משהו, וזה היה בזבוז נוראי של הזמן שלו ושלם, והיא שנאה את זה. היה ברור לי שאני חייב לתת לה ללכת ברגע שהיא מתחילה להרגיש שהיא רוצה ללכת, אחרת גורלי עלול להיות כשלו. בכל מקרה, השעה הסתיימה כמעט. אז עשינו את השרבוט האחרון שלנו.

(16) שרבוט שלי, שיצר לה בעיה שכן היא אמרה: "אוי לי, זה יכול להיות שני דברים – גמל ואישה כושית."

(16)

הייתה כאן גרסה נוספת של כפילות, אותה דילמה בסיסית, הכוללת גם את הנדנדה המאנית-דפרסיבית. נראה שהיא מכירה היטב את השיתוק שנוצר כאשר יש שתי אפשרויות, ואני חשבתי כמובן, בין היתר, על שתי האפשרויות של היסוד הזכרי והיסוד הנקבי של טכניקת השרבוט שלה.

היא אמרה באנחה:

"אם כך, זה יהיה חייב להיות משהו אחר." תחילה אמרה שזה יכול להיות גמל כושי, אך אז הפכה את השרבוט לכלבלב, ובסוף העניקה לו את הכותרת "כלבלב היפופוטמי". במובן אחד היא פתרה את הבעיה על-ידי יצירת תינוק. במובן אחר היא התחמקה מהבעיה על-ידי היאחזות בהסחת-דעת. לפני הסיום היא אמרה לי שהיה לה חלום מפחיד על אש.

הגיע הזמן לסיים, ולפיכך עברנו על סדרת השרבוטים כולה והענקנו להם כותרות, והיינו מרוצים מאוד מעצמנו.

כשהיא תגדל, יהיו לה ילדים – שניים או ארבעה; "אסור שיהיה לך רק ילד אחד כי אז הוא יהיה מפונק, וזה לא הוגן כלפי העולם שיהיו לך יותר מארבעה בגלל התפוצצות האוכלוסין".

היא הייתה בטוחה למדי שכעת אפגש עם אמה, והוקל לה מאוד כאשר אמרתי שאני מתכוון לומר לאמה שאני מעוניין להיפגש עימה. אמרתי: "מובן שאני יכול לשמוע את נקודת-המבט של אימא, והיא תהיה שונה מאוד משלך, אך לפי שעה אני מתעניין בנקודת-המבט שלך." האם הסתגלה לרעיון מהר מאוד, והריאיון הסתיים במחמאה מצידי לגבי המחרוזת שענדה אמה, וכך נפרדנו כאשר האם מרגישה אולי שהיא קיבלה ממני בכל-זאת מידת-מה של תשומת-לב אישית, אף-על-פי שהיא תיאלץ להמתין בטרם אוכל להעניק לה ריאיון אישי.

לאחר דברים אלה קיבלתי מכתב מהרופא:

אני סבור שהריאיון שלך היה הצלחה כבירה, ולא רק עם הסטה. אמה כלל לא נעלבה מכך שהיא הושארה במידת-מה מחוץ לעניינים. אני מרוצה מהתוכנית שהתוויית, אך אני סבור שאני מרוצה כך משום שהסטה במצב טוב בהרבה מכפי שהייתה. היא מסוגלת כעת לעבור טיפול כאדם "נורמלי", ואפילו כמישהי שצודקת בעוד כל האחרים טועים. אני סבור שלפני שנה זה היה בלתי-אפשרי לחלוטין להוריה, לחבריה או לי. היא נראתה אז חולה מאוד ולא הייתה מסוגלת כלל להכיר בכך. הרגשנו אז שזה נכון לנסות להניע אותה לקבל את זה שהיא חולה, ושאם היא תהיה מסוגלת לבקש עזרה, תהיה זו אולי תחילתה של ההחלמה.

אני לא בטוח לגמרי מדוע אני אומר לך את זה. אולי זה רק כדי להדגיש שיש לך מזל שאתה רואה אותה כאשר מצבה כל-כך הרבה יותר טוב! אבל אני מניח שתבין למה אני חותר.

גם ההורים כתבו לי מכתב בנימה של הערכה, והסכימו ברצון לתוכנית לפגוש רק את הסטה ולקיים עימה כמה שפחות פגישות, ואולי אפילו לא לפגוש אותה שוב כלל. אפשר להשאיר את העניין פתוח, ואם הסטה תרצה לפגוש אותי, איענה לבקשתה מהר ככל האפשר על-פי לוחות-הזמנים שלי. האם הוסיפה:

לדעתי היא השתנתה בעקבות הביקור הראשון שלה אצלך במיוחד בגישה שלה כלפיי. למשל, היא אמרה לי, "אני רוצה להצטרף אלייך לסוף-שבוע [ואז עצרה לרגע]. אה, אבל עדיף שלא כי אנחנו לא מסתדרות כל-כך טוב כרגע, נכון?" זו הפעם הראשונה מזה חודשים שהיא הייתה מסוגלת לראות את עצמה (פחות או יותר) ביחסים איתי. זה לפחות מה שאני הרגשתי ביחס לזה.

אני יכולה גם להבין את העובדה שאינך רוצה שיבקשו ממך עצות. אז אומר לך רק מה שאנחנו עושים בעניין הלימודים שלה. החלטנו (בעזרת רופא המשפחה) שהסטה לא תחזור לבית-הספר בשליש הזה. מצאתי לה מדריכה שתפגוש אותה פעם או פעמיים בשבוע, תלוי בהרגשה של הסטה ביחס לזה.

אלה אם כן פני הדברים לפי שעה. הנקודה שברצוני להדגיש היא שמעט מאוד נעשה באותה פגישה, ולעשות את זה היה מאוד חסכוני (שעה אחת); כמו-כן, המקרה לא נחטף בכוח מיד הידיים והורים, כפי שהיה קורה באופן בלתי-נמנע בטיפול פסיכותרפויטי.

לאחר אותו ריאיון ראשון, אמרה האם: "זו הפעם הראשונה שמישהו תקשר עם הילדה הזאת מאז חלתה בגיל ארבע-עשרה."

מעקב

מקרה זה ממשיך להיות מנוהל בבית בסיועם של רופא המשפחה ובחורה המתפקדת כחונכת (nurse). הסטה משתמשת בי "לפי דרישה", כך שפגשתי אותה כשש פעמים בשנה. ניכרת הפחתה במרכיב המאני, ודיכאון בר-שליטה הינו לעיתים קרובות המאפיין הקליני העיקרי. היא חזרה מרצון ללימודים.

הריאיון הראשון שתיארתי כאן ממשיך להוות את הבסיס לעבודת-הצוות על המקרה, שנעשית כעת עם הצלחה מסוימת נכון להיום.

את התוצאה הסופית אי-אפשר לחזות כל עוד השינויים המהירים והקיצוניים של תהליך הבשילה המינית שולטים בזירה.

זיגמונד הצעיר*

הקדמה:

ללא תקשורת פריד מדוכדך והולך לאיבוד...

ביאצ'ה פיקר,

מכתבך באחרון הוכיח כמה טעיתי בהשעתי אותך בפצונות ובריק, אבל אני מקווה שתמחלי לי על חוסר הסבילות שלי, שנרצח מפקד שלי אפתיאן ארציון של ידיעך צריכה 5 ימים לעבור מאחד לשני. אני מודיע לך מראש, שלא אצבי את נסיונותי בלשון מכתב, יש לי דברים יותר חלופים לספר. אני מנפץ בל צאת יומן-נסיונות שאני כותב רק בליליך, ממנו מלא אפתיאן טוב יותר ממך להאמת נחיות לך. מכתבך לימח אותי מאד, מצד אחד בגלל שממנו אני אומד כי צבית אדית באידע, ומצד שני כי אני מאשר מפרדיק במבויקק לאתר מייצג את ה-פבס"ס. מדעך פכסך בתוכי לרצית אצור לא נמצא. למתי לה כי נחת רק למבויק מחווייתך אפיקס, ואת הידועים למית אצמך. אני מקווה לתפצב אותי בתפססר לי בל-סב. מצבי באן פיה יוצא מן פכא או פיית אדם אחי; בתקבילי בצורה פכ טובה, פס טילויס נחמדים ויוסי של בידוי. אמירות צאת אני קצת מדובדק, כל-כך פתיאלי אתקלות צמך בטילוי פציה ובביקורי פליפס אלנו לקלפ לי אפסתר בי. את צפ ליוצפס לא יודע אפתיאן אתר יודע בוצמך. אגב הוא פוסק אפתיאן בין פצציות באן, לאתאר לך אותם תיכף, ופוא דומה אידידנו מסקיאל בפמון דברים חול מפתח שלו. צפ בצורק שלי בתקלות למיאל אותי אכמה את פיומן למלא אקרא בלבוץ פראלון של לית פלימודיס. רק מוט ממך לכתוב למ בתי-מומן, ואתמול ושלשום כתיבתי על פציציונים שלי בצורה כל-כך גלויה שלא פיית מממני לאני מסוגל. אלתר אולות כק פס באן, מתק בלמון לאך אחד לא יציל במכתב פצב. כדי אפתיאן על פוודיו שלי, אנסח אותם בלממני פילמית.

Jugendbriefe, 15-16; Letters, 10-11. *

¹ בית ספר לספרדית